

§ 11**Vanhuspalvelujen palveluverkon tilannekatsaus**

VAKEDno-2023-1895

Asian valmistelija: tilakeskuspäällikkö Pasi Salo

Palveluverkkosuunnittelun yleiskuvaus

Palveluverkolla tarkoitetaan kansalliseen lainsäädäntöön, paikallisiin linjauksiin ja asukkaiden palvelutarpeeseen perustuvaa, yhden tai useamman toimialan palveluiden muodostamaa kokonaisuutta. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnittelun keskeisenä tavoitteena on alueen asukkaiden palvelutarpeiden mukaisen taloudellisesti ja toiminnallisesti tehokkaan sekä monikäyttöisen palveluverkon kehittäminen. Palveluverkkosuunnitteluprosessissa arvioidaan ja ennakoidaan palvelutarpeiden muutoksia, palvelujen kehittämistarpeita sekä keinoja vastata muuttuviin tarpeisiin.

Toimitila- ja asumispalveluverkkojen suunnittelu on jatkuvaa ja pitkäjänteistä toimintaa ja se perustuu hyvinvointialueen strategiaan. Palveluverkkosuunnitelmien pohjalta laaditaan vuosittain esitykset osaksi hyvinvointialueen talousarviota ja investointisuunnitelmaa. Palveluverkkosuunnittelun valmistelun aikataulua ohjaa hyvinvointialueen talousarvion ja investointisuunnitelman laadinnan aikataulu. Investointisuunnitelma laaditaan valtiovaraministeriön ohjeiden mukaisesti ja käsitellään aluehallituksessa ja aluevaltuustossa sekä toimitetaan hyvinvointialueen päätöksenteon jälkeen sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön hyväksyttäväksi. Hyvinvointialueesta annetun laki (611/2021) antaa reunaehdot palveluverkkojen muutoksia varten tehtäville investoinneilla. Hyvinvointialueista annetun lain 16 §:n 1 momentissa tarkoitettuja investointeja vastaavia sopimuksia ovat lisäksi muun muassa pitkäaikaiset toimitilojen vuokrasopimukset. Lisäksi hyvinvointialueiden toimintaa ohjaavat useat muut lait, asetukset sekä ministeriöiden ja viranomaisten ohjeet, jotka asettavat omia vaatimuksia hyvinvointialueiden järjestämisvastuulla olevien palveluiden laadulle, määrälle ja tuotantotavoille.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkojen määrittelyssä huomioidaan palvelujen saavutettavuus, asiakkaiden palvelutarpeet ja alueelliset näkökohdat. Tärkeinä palveluverkkosuunnittelua linjaavina asioina voidaan pitää mm. keskitettyinä palveluina ja lähipalveluina tuotettavien palveluiden valintaa, julkisen ja yksityisen palvelutuotannon suhdetta, toimipisteiden asiakasmääriä ja asumispalvelujen ryhmäkokoja. Palveluverkkosuunnittelu muodostuu yleisesti mm. seuraavista osatehtävistä:

1. Väestöennusteiden laatiminen ja demografiset analyysit
2. Asiakastarpeen analysointi
3. Palvelutarpeiden analyysi
4. Palvelujen hallinta ja kehittäminen
5. Toimitilaverkon ja asumispalveluverkon tilannekuvan seuranta ja rakennuspaikkojen hankinta
6. Hyvinvointialueen investointisuunnitelman valmistelu

7. Toimitila- ja asuntorakentamishankkeiden valmistelu

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen palveluverkkojen rakenne pohjautuu fuusioitujen organisaatioiden eli Vantaan kaupungin, Keravan kaupungin, Eteva kuntayhtymän, Kärkullan kuntayhtymän (Kärkulla samkommun) ja Keski-uudenmaan pelastuslaitoksen palveluverkkoihin. Palveluverkkoihin kuuluvaksi katsotaan sekä oman tuotannon palvelujen tilat ja palvelutoiminta sekä ostettujen palvelujen tilat ja palvelutoiminta.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen toimitilat ja asunnot

Hyvinvointialueen toimitilojen ja asuntojen hallinta perustuu toistaiseksi lähes kokonaan vuokrasopimukseen. Poikkeuksena on ainoastaan yhdessä kiinteistössä sijaitsevat Kärkullan kuntayhtymältä hyvinvointialueen omistukseen siirtyneet asunnot. Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen vuokrasopimukset voidaan vuokrasopimusten vuokranantajien mukaan jakaa kolmeen eri ryhmään, jotka ovat

1. Kaupunkien hyvinvointialueelle vuokraamat toimitilat ja asunnot
2. Kuntien tytäryhtiöiden ja Uudenmaan Vammaispalvelut Oy:n hyvinvointialueelle vuokraamat toimitilat ja asunnot
3. Muiden vuokranantajien kuten yritysten ja säätiöiden hyvinvointialueelle vuokraamat toimitilat ja asunnot.

Kaupunkien hyvinvointialueelle vuokraamia toimitiloja ja asuntoja voidaan eritellä niiden erityispiirteiden osalta vielä tarkemmin mm. seuraaviin ryhmiin:

1. Toimitilat ja asunnot, jotka sijaitsevat rakennuksissa, joiden pääkäyttötarkoituksena on jokin kaupungin järjestämävastuulla oleva palvelu kuten varhaiskasvatus tai perusopetus. Hyvinvointialueella on tällaisissa kohteissa mm. oppilashuollon, suun terveydenhuollon ja neuvoloiden toimipisteitä.
2. Toimitilat ja asunnot, joissa ei ole kuntien toimintaa ja jotka kuntien on myytävä tai yhtiöitettävä.
3. Toimitilat ja asunnot, joiden jäljellä oleva käyttöaika on rajallinen esim. niiden huonon kunnon tai kiinteistökehityshankkeisiin liittyvien näkökulmien takia.

Voimaanpanolain mukaan hyvinvointialue ja kunta tekevät toimitilojen hallinnasta vuokrasopimuksen siten, että se on voimassa ainakin 31.12.2025 asti. Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että palveluverkkoihin vaikuttavat kuntien kanssa käytävät vuokrasopimusneuvottelut koskevat pääosin toimitiloja ja asuntoja, joissa ei ole kuntien toimintaa ja jotka kuntien on myytävä tai yhtiöitettävä. Muilta osin palveluverkkoihin ei voida tehdä nopeita muutoksia, vaan toimintaa on suunniteltava pitkäjänteisemmin.

Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen aluevaltuustossa 22.11.2022 § 94 hyväksytyn hyvinvointialuestrategian mukaan alueen palveluverkkoon kuuluvien toimitilojen vuokrasopimukset jatkuvat, ja kaupunkien kanssa tehtävät vuokrasopimukset tehdään yhteisesti sovitusti sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annetun lain (616/2021) mukaisesti tai sopimalla erikseen pidemmistä vuokrasopimuksista. Tarkoituksena on, että Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

käyttää voimaannapolain mukaisen siirtymäajan ja neuvottelee palveluverkkosuunnitelmiin perustuen tarkoituksenmukaisista vuokrakausista.

Kuntien tytäryhtiöiden ja Uudenmaan Vammaispalvelut Oy:n sekä muiden vuokranantajien kuten yritysten ja säätiöiden hyvinvointialueelle vuokraamien toimitilojen ja asuntojen vuokrasopimusten vuokra-aikojen pituudet ovat pääosin siirtyneet hyvinvointialueelle voimassa olevien vuokrasopimusten mukaisesti. Poikkeuksena voidaan pitää niitä vuokrasopimuksia, joita on koskenut laki kuntien ja kuntayhtymien eräiden oikeustoimien väliaikaisesta rajoittamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Toimialan palveluverkon nykytilanne

Vanhusten palvelujen toimiala muodostuu kahdesta palvelualueesta, jotka ovat kotona asumisen palvelualue ja hoiva-asumisen palvelujen palvelualue. Vanhusten palveluita tuotetaan 70 toimipisteessä, joista ostopalvelupisteitä on 25. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa omaa tuotantoa on 11 kiinteistössä. Yhteisöllistä asumista tuotetaan seitsemässä kiinteistössä. Vanhusten kuntouttavaa päivätoimintaa on viidessä toimipisteessä.

Palveluverkkotyön aikataulu

Palveluverkkotyö jatkuu kevään ja kesän 2023 aikana. Valmisteltuja esityksiä käsitellään ensin hyvinvointialueen johtoryhmässä syyskuussa, jonka jälkeen käsittelyä jatketaan toimialoittain tulevaisuusjaostoissa ja aluevaltuuston seminaarissa. Investointisuunnitelmaan tuotavat hanke-esitykset käsitellään talousarvion valmisteluajataulun mukaisesti.

Vanhusten palvelut -jaoston toivotaan nimeävän edustajansa mukaan vanhusten palvelujen toimialan palveluverkkosuunnitteluun.

Ehdotus

Esittelijä: Minna Lahnalampi-Lahtinen, Vanhuspalvelujen toimialajohtaja

Vanhusten palvelut -jaosto päättää:

1. merkitä tiedoksi vanhuspalvelujen palveluverkon tilannekatsauksen;
2. nimetä edustajan ja varaedustajan mukaan vanhusten palvelujen toimialan palveluverkkosuunnitteluun.

Muutettu päätösehdotus:

Vanhusten palvelut -jaosto päättää:

1. merkitä tiedoksi vanhuspalvelujen palveluverkon tilannekatsauksen;
2. nimetä kaksi edustajaa mukaan vanhusten palvelujen toimialan palveluverkkosuunnitteluun seuraavasti: Timo Huhta ja Jarmo Lahti.

Kokouskäsittely

Tilakeskuspäällikkö Pasi Salo saapui kokoukseen asian käsittelyn aikana klo 15.48.

Päätös

Muutettu päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti keskustelun jälkeen.